

Zinner Endre Munkaszolgálatban

Ez egy munkaszolgálatos kép, talán Kőrösmezőn készült 1943-ban, de nem emlékszem pontosan. A munkaszolgálatra 1943. májusában vonultam be Hódmezővásárhelyre, az 5. hadtesthez, az V/3-as munkaszolgálatos pótzászlóaljhoz, mert az előző zászlóalj kint volt Borban. Egy hónapig voltunk Hódmezővásárhelyen, a következő hónapban Ukrajnába, Kovelba kerültem a századdal együtt. A cél az volt, hogy Borba vigyenek bennünket. De miután a németek föltartottak azzal, hogy visszamentek Újvidékig, bennünket is odavittek, hogy tankakadályokat ássunk, és vissza, Újvidék felé haladtunk, így nem kerültünk Borba. Újvidéken egy fodrászüzletben helyeztek el hetünket, a Miskolci út 12-es szám alatt. A háború után elmentem Újvidékre, de nem találtam meg a helyet. Arra emlékeztem, hogy szemben volt egy Schwarzenberger zsidó bádógos és szerelő, aki az ablakból nézte, hogy velünk mit csinálnak. Heten voltunk abban a fodrászüzletben elszállásolva, a keretlegények, akiket mellénk adtak, bunyevácok voltak, alig tudtak magyarul [A bunyevácok egy Észak-Bácskában élő horvát etnikai csoport. -- A szerk.]. Ezek voltak azok a bizonyos 'fajmagyarok', akik igen kegyetlenek voltak. De az őrséget mi láttuk el, mert ezek félték a partizánoktól. Mi, zsidó gyerekek őrködtünk felváltva. A sarkon volt egy kocsmá, ahol a partizánok találkoztak, így kerültünk kapcsolatba velük. Megbeszéltük, hogy december 5-én átszökünk egy szigetre a partizánokhoz. Igen ám, de a Miskolci út 12-ben volt két nő. Egyikük horvát volt, a másikuk szerb, a partizánok figyelmeztettek arra, hogy vigyázzatok, gyerekek, mert a horvát katolikus, a szerb meg csetnik. És valamelyik gyerek elköpte, hogy mire készülünk, és körbefogtak ötünket, bevíttek a laktanyába, kikötöttek, bevagoníroztak és kivittek minket -- szerencsénkre -- csak Ukrajnába. Mégpedig úgy, hogy majdnem gyalog tettük meg Újvidékről az utat egészen Kőrösmezőig, ahol a Tisza ered. Isteni szép hely egyébként kirándulni. Ott voltunk, aknautakat ástunk. A Fehér-Tiszában álltunk, ott eredt a Tisza, és a sódert termeltük ki decemberben, januárban, a vízben állva. A Tatár-hágó tizenkét szerpentinjét aknáztuk alá, és így mentünk aztán ki, tovább egészen Kolomeáig. Elsők között voltam kikötve, gúzsba kötve, ami kegyetlen dolog, ott a század leült, és ott kellett énekelni. A fél század énekelt, a másik fele meg kikötve vagy gúzsba kötve, és fordítva. Ez nem valami különleges büntetés volt. Egyszerűen kegyetlenül bántak velünk. Gyakran értek bennünket ilyen atrocitások. Azt is megmondhatom, hogy a magyarok a németeknél kegyetlenebbek voltak hozzánk. A németek adtak enni, a magyarok nem. A bakancsom a tiszai sódertermelésben

szabályszerűen lerohadt a lábamról. Egy zsákból csináltam mamuszt, és abban jártam. Egyszer, amikor cigarettáztam, az egyik német elkérte a cigarettámat. Azt mondta nekem: 'Nézd, dolgoztok, mint a marhák. Megbecsülnek, kaptok enni, mindent, de ha kapunk parancsot, hogy lőjünk főbe benneteket, abban a pillanatban főbe lőlek benneteket.' Ez nem tetszett nekem, másnap meg is szöktem, és elindultam gyalog Budapest felé. Szabályszerűen gyalog, egy vödörrel a kezemben indultam el, és közben azt is megtudtam, hogy kiadták a körözést ellenem, és szökevényként halálra ítélték. De nem találtak meg. Ez volt a munkaszolgálatos időmnek az egyik első fejezete. Ez volt 1944. február vége felé, akkor szöktem meg, és indultam hazafelé. Március közepe táján érkeztem Budapestre gyalog, vonattal, szekérrel, ahogy tudtam, jöttem. Másfél évet voltam kint. Ezalatt semmi hírt nem kaptunk otthonról. A leveleket nem adták oda. Azt hiszem havonta egy levelet írhattunk, és azt hiszem, eleinte meg is kapták. Később nem kapták meg.